

Budoucnost veřejných zakázek je v elektronizaci

Ing. Aleš Havránek

Ministerstvo pro místní rozvoj

NIPEZ představuje dlouhodobý projekt Ministerstva pro místní rozvoj a od počátku směřoval k plné elektronizaci celého procesu zadávání veřejných zakázek. Hned z kraje se přitom zamýšlel coby modulární systém, který se bude postupně rozrůstat. Již brzy každopádně vnese do veřejného zadávání zásadní změny, přičemž ta největší by se měla odehrát na straně dodavatelů.

Ukrotvení projektu NIPEZ lze časově zařadit do roku 2006, kdy vláda schválila první Národní plán zavedení elektronického zadávání veřejných zakázek pro období let 2006–2010 (Národní plán), který sice ještě pojem NIPEZ neznal, ale strategicky položil základ pro jeho vytvoření. Pojem NIPEZ se poprvé objevil v dokumentu Strategie elektronizace zadávání veřejných zakázek pro období let 2011–2015 za rok 2011, který již definoval základní parametry projektu a jeho základní součásti, jejichž fungování se následně dočkalo ještě podrobnějšího

rozpracování ve Strategii elektronizace zadávání veřejných zakázek 2016–2020.

Projekt NIPEZ se od počátku zamýšlel coby modulární systém, nikoliv jako monolit, který bude zajišťovat vše – jak tomu bylo u některých jiných projektů v době před vznikem Národního plánu, tedy před vstupem České republiky do Evropské unie. Naopak se od prvopočátku počítalo s tím, že se bude projekt NIPEZ postupně rozrůstat; proto je většina jeho částí zakotvena v příslušných právních předpisech, a Ministerstvo pro místní rozvoj má tudíž povinnost je provozovat, aby se zajistila kontinuita zadávání veřejných zakázek, a to při zachování základních zásad pramenících ze ZZVZ, zejména zásady transparentnosti a podpůrně i zásady rovného zacházení a zákazu diskriminace.

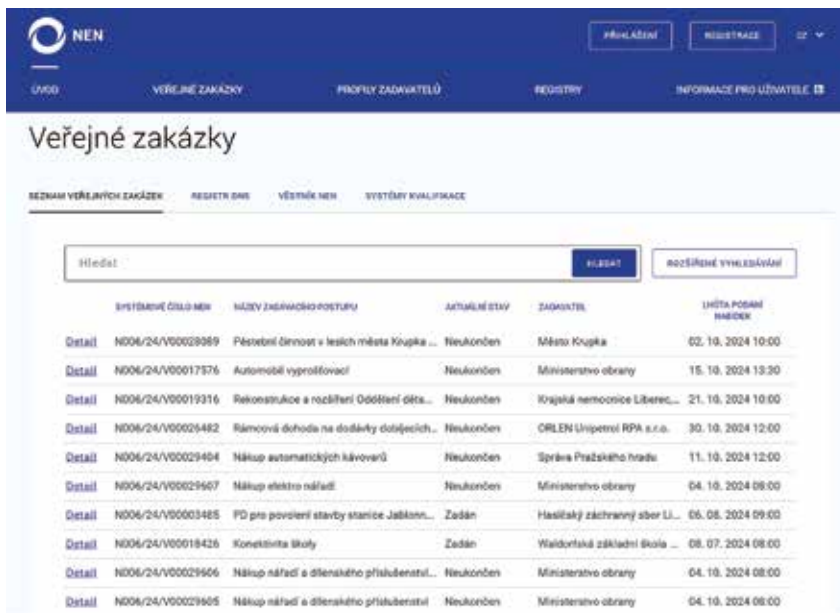
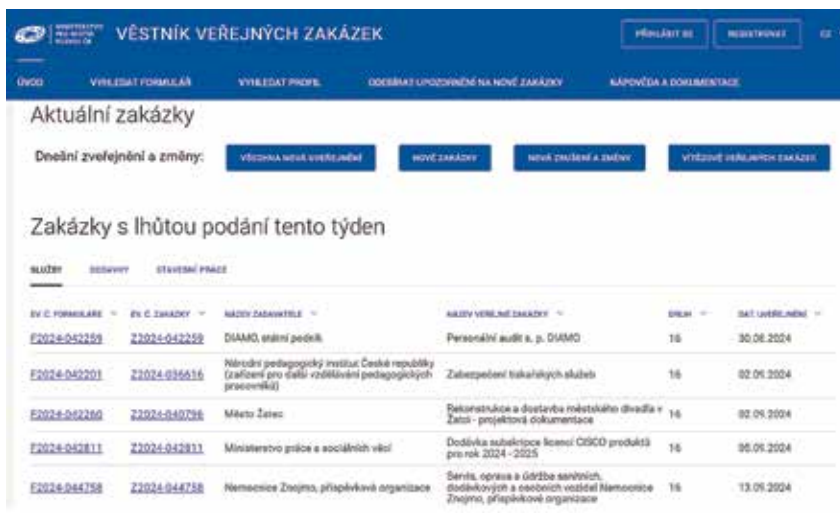
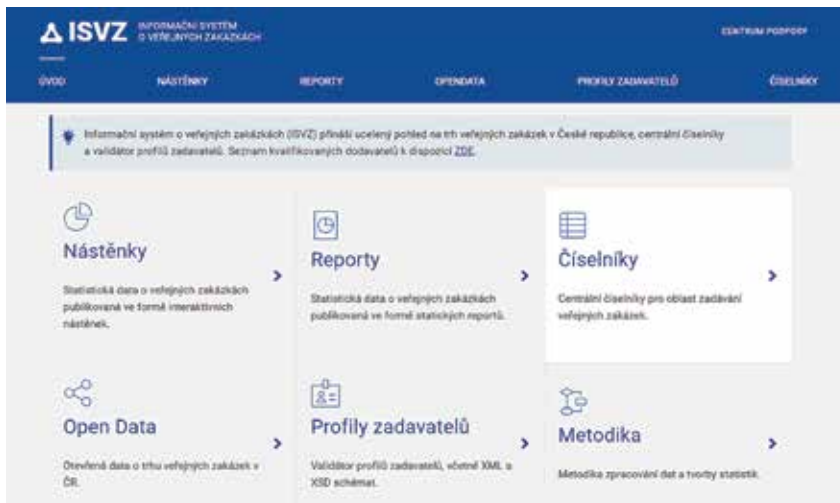
Na následujících řádcích si nejdříve přiblížíme základní prvky či moduly NIPEZ, které již existují a zadavatelé i dodavatelé je reálně využívají. Následně se zaměříme na budoucnost projektu NIPEZ, jenž obsahuje mimo jiné i jednotlivé profily zadavatele, IS ESPD, číselník NIPEZ a dále indivi-

duální elektronické nástroje. Klíčové součásti NIPEZ však tvoří Věstník veřejných zakázek, Informační systém o veřejných zakázkách, Národní elektronický nástroj, Seznam kvalifikovaných dodavatelů a podpůrně také Integrovaná komponenta NIPEZ. Zaměříme se na ně postupně.

Věstník veřejných zakázek

Věstník veřejných zakázek představuje jednotné místo pro uveřejňování informací o veřejných zakázkách prostřednictvím standardních formulářů. Zajišťuje uveřejňování těchto informací povinně uveřejňovaných zadavatelem, které jsou uvedeny v ZZVZ a jejichž realizace je upravena prováděcím nařízením Komise (EU) 2019/1780 z 23. 9. 2019, kterým se stanoví standardní formuláře pro uveřejňování oznámení v oblasti zadávání veřejných zakázek a kterým se zrušuje prováděcí nařízení (EU) 2015/1986, v platném znění a současně vyhláškou č. 345/2023 Sb., o uveřejňování formulářů pro účely zákona o zadávání veřejných zakázek a náležitostech profilu zadavatele.

NIPEZ neboli Národní infrastruktura pro elektronické zadávání veřejných zakázek je soustava informačních systémů podporující procesy elektronizace zadávání VZ. Sdružuje v sobě systémy, které umožňují služby od uveřejňování informací až po elektronickou komunikaci mezi zadavatelem a dodavatelem.

Věstník v současné podobě de facto existuje od roku 2011, s tím že letos došlo k největší změně procesu uveřejňování, a to k implementaci tzv. eForms, jež kompletně změnil způsob a zejména rozsah uveřejňování. Uvedená změna byla natolik rozsáhlá, že se dá konstatovat, že od letošního února coby okamžiku povinného spuštění eForms v celé Unii začínáme od začátku. Veškeré procesy a metodické postupy, které doposud vznikly a využívaly se, je totiž potřeba vytvořit znovu, respektive adaptovat na podmínky nových eForms.

Informační systém o veřejných zakázkách

ISVZ je centrální statistický modul pro celý projekt NÍPEZ a existuje společně z Věstníkem veřejných zakázek v moderní podobě od roku 2011, přičemž v roce 2021 prošel rozsáhlou modernizací. Obsahuje data o veřejných zakázkách z Věstníku, Národního elektronického nástroje a částečně i z profilů zadavatele. Jde o jediné oficiální místo garantované státem, kde se poskytují statistické informace o veřejných zakázkách v České republice, a to formou předdefinovaných sestav, reportů a dále otevřených dat, jež má MMR povinnost publikovat.

Národní elektronický nástroj

NEN reprezentuje státem garantovaný elektronický nástroj, plně certifikovaný podle vyhlášky č. 260/2016 Sb., o stanovení podrobnějších podmínek týkajících se elektronických nástrojů, elektronických úkonů při zadávání veřejných zakázek a certifikátu shody. Byl vyvinut pro zadávání veřejných zakázek s cílem zavést

NEN umožňuje realizaci všech procesů, které definuje zákon pro všechny kategorie zadavatelů, včetně sektorových či „dotovaných“. Nástroj obsahuje komplexní funkcionalitu pro centralizované zadávání veřejných zakázek, eKatalog apod.

do procesů jejich zadávání moderní informační a komunikační technologie, zajistit dostupnost elektronického nástroje umožňujícího komplexní podporu celého životního cyklu veřejné zakázky v souladu se Strategií elektronizace zadávání veřejných zakázek pro období let 2011–2015 a poskytnout 100 % zadavatelů státní elektronický nástroj, jehož používání pro ně nebude znamenat žádné náklady. Ministerstvo pro místní rozvoj současně garantuje, že bude NEN vždy plně ve shodě s platnými právními předpisy.

Seznam kvalifikovaných dodavatelů

Seznam kvalifikovaných dodavatelů (SKD) tvoří v jistém smyslu „elitní klub“ dodavatelů, kteří Ministerstvu pro místní rozvoj prokážou základní, respektive profesní způsobilost podle § 74 a § 77 ZZVZ a poté z toho benefitují tak, že mohou jednodušeji prokazovat danou způsobilost při podávání nabídek: Takto zapsaným dodavatelům stačí vygenerovat elektronický výpis z SKD přímo z jeho webové stránky a vložit jej do nabídky. Žádný zadavatel v České republice poté nemá právo odmítnout daný výpis jako důkaz prokázání způsobilosti v rozsahu, jenž je na něm uveden.

V současné době již využívá výhody SKD přes 4 000 dodavatelů, v porovnání zhruba s 2 500 v roce 2020. Nejde přitom o systém, který by byl v Evropské unii obvyklý, a proto lze bez jakéhokoliv přehánění konstatovat, že jím Česká republika v EU v pozitivním slova smyslu vyniká.

Budoucnost projektu NIPEZ

Projekt NIPEZ není statickým prostředím, ale neustále se rozvíjícím organismem. Skutečnost, že se jeho začátek datuje téměř 20 let do minulosti, má svoje pro i proti. Jednoznačné „pro“ spočívá v tom, že v době, kdy většina zástupců agend o své elektronizaci pouze mluvila či snila, konaly již veřejné zakázky první kroky. „Proti“ pak tkví v tom, že v uvedené době představovala trend, a do jisté míry také IT realitu tvorba oddělených, separátních systémů. Pojem „interoperabilita mezi systémy“ zůstával tehdy neznámý a princip OOP čili once-only principle byl pro některé velmi vzdálený.

Rozvoj IT v posledních letech a všeobecný tlak na to, aby obíhala data, a nikoliv občan – potažmo

dodavatel – samozřejmě zasáhl i projekt NIPEZ. Proto bychom níže rádi představili naše řešení, kterým zmíněný projekt dodá náplň slovu „interoperabilita“ a doslova zhmotní princip OOP.

Registr veřejných zakázek

RVZ tvoří část Informačního systému o veřejných zakázkách, sloužící k přenosu informací při elektronické komunikaci při zadávání veřejných zakázek podle § 224 ZZVZ. Byl vybudován jako modul NIPEZ pro uchování a výdej dat o zadávacích postupech podle datové struktury vydávané MMR. Bude stát mezi Věstníkem veřejných zakázek a jednotlivými elektronickými nástroji a jeho prostřednictvím budou mezi uvedenými systémy proudit data, čímž se zajistí, že bude vždy na obou stranách uveden stejný údaj.

Registr veřejných zakázek bude aplikací na pozadí (backend) a nebude mít žádnou webovou stránku (frontend). Pro zadavatele ani dodavatele se tak nic nezmění a danou změnu, jež zcela zásadně ovlivní kvalitu dat, vůbec nezaznamenají. Napojení na RVZ bude umožněno

pouze certifikovaným elektronickým nástrojům (CEN), aby se zajistilo, že konzistentnost dat nenaruší napojení „neověřených“ elektronických nástrojů.

Centrální autentizace a autorizace NIPEZ

V centru všech modulů NIPEZ bude nově stát jednotná registrace a jednotné přihlašování. V současné době fungují systémy NIPEZ tak, že se do každého musí uživatel registrovat a přihlašovat zvlášť. Nově budou registrace a přihlašování dostupné z jedné webové stránky NIPEZ, jejímž prostřednictvím se uživatel dostane do všech modulů NIPEZ. Zmíněná komponenta bude napojená také na registr zastoupení REZA, aby se zajistil přístup i pro zadavatele či dodavatele, který se nechá zastoupit – a to právě prostřednictvím zastupující osoby.

Centrální služby pro dodavatele a jedno místo pro podávání nabídek

Pod termínem „centrální služby pro dodavatele“ se skrývá naplnění principu OOP, tedy zajištění prokazování způsobilosti automatizovaně tím, že budou data stažena z dostupných státních registrů. Údaje ze státních registrů a současně také informace nezbytné pro prokázání základní způsobilosti, jako je bezdlužnost na daních či sociálním zabezpečení, nejsou přístupné provozovatelům soukromých nástrojů. Plánujeme proto uvedené informace získávat a uložit do prostředí NIPEZ tak, aby mohli dodavatelé jednodušeji prokazovat způsobilost, a to při využívání všech modulů NIPEZ, včetně CEN – samozřejmě při zachování maxi-

mální míry kybernetické bezpečnosti a respektování podmínek GDPR.

Centrální místo pro podávání nabídek pak představuje dlouhodobý požadavek a v jistém smyslu „sen“ většiny dodavatelů v České republice, potažmo i v Evropské unii. Neumíme zajistit, že budou mít všichni dodavatelé v EU jedno místo, kam budou podávat nabídky do veřejných zakázek pro celou Unii. Umíme však

Možnost podat nabídku z jednoho místa by byla nadbytečná, pokud by dodavatel nemohl veřejné zakázky z jednoho místa rovněž vyhledávat. Proto vznikne nová vyhledávací komponenta, napojená přímo na RVZ. Již v současné době existuje portál ROZZA, který projde transformací, aby naplňoval požadavky na popsané modernější a komplexnější vyhledávání.

zajistit, že dodavatelé veřejných zakázek vypsaných v Česku – ať už budou odkudkoliv – budou moct podávat nabídku z jednoho místa, z jedné webové stránky, z jednoho webového prostředí.

Dopad na ISVZ

Informační systém o veřejných zakázkách již nebude čerpat data z Věstníku veřejných zakázek, z Národního elektronického nástroje a pro-filů, ale přímo z Registru veřejných zakázek; a tím, že bude na Registr napojen i CEN, bude mít stát podle předpokladů přehled téměř o 90 % dat o veřejných zakázkách za rok. Již dnes se připravují inovované statistické sestavy, jež budou veřejnosti k dispozici na webu ISVZ, jak je zvyklá. Uvedený nárůst rozsahu dat a také jejich kvality pak umožní naplnit dlouhodobý cíl – posunout se od tvorby dat ex post do pozice ex ante, tedy využít údaje ze zadaných veřejných zakázek pro tvorbu analýz či doporučení pro zakázky budoucí. ●●●

SHRNUTÍ

- Popsanou celkovou podobou projektu NIPEZ cílíme na polovinu příštího roku, kdy by měly být postupně spuštěny všechny popsané moduly. Věříme, že finální podoba projektu NIPEZ zajistí zadavatelům jednodušší používání elektronických nástrojů a snazší přihlašování do všech modulů NIPEZ.
- Největší změna by se však měla odehrát na straně dodavatelů, kteří již nebudou muset používat několik různých systémů, aby mohli podat nabídku – podají ji přes jedno místo. Nebudou muset složitě získávat doklady prokazující značnou část základní způsobilosti, protože danou informaci získá NIPEZ sám.
- Benefitem pro „policy makery“ se pak stanou kvalitnější, komplexnější a lépe zacílená data o trhu VZ v Česku, která budou moci využít při dlouhodobém plánování fiskální politiky.
- Urychlení projektů NIPEZ, především na dodavatelské straně procesu zadávání VZ, bylo přitom možné i díky tomu, že můžeme využít finanční prostředky z Národního plánu obnovy.